

За литературата на ответа

„Между два разговора с И.Ц.“ Признания и отзиви, слова и посвещения. София: ИК „Стигмати“/ „Архграф“ ЕООД, 2017.
Цена 10 лв.

„Между два разговора с И. Ц.“ е книга с уникален литературен характер. Иван Цанев, първо, е неин *предизвикател* и после, е и неин *съставител*. В „междуразговора“ участват външно число автори от външен период време (над половин век) под формата на оставените от тях писмени „признания и отзиви, слова и посвещения“ (жанровото подзаглавие на книгата). До този момент за читателя те са съществували пръснати, без връзка помежду им, без намек за *ответната* литература, която се е натрупвала около името на Иван Цанев. Самият „виновник“ ги е събирал през годините, за да може да предизвика (неслучайно бележката към корицата гласи „с дейното съучастие на И. Ц.“) повторно срещата му с тях и срещата между тях в една книга.

„Съучастие“ на Иван Цанев има две най-важни измерения: първо, самата му творческа фигура се явява едничката първопричина за появата на всичките тези *след-Иван-Цаневи поезии и отзиви* (посвещението на Георги Господинов „По и поради Иван Цанев“ към стихотворението „Коледна пчела“ най-точно изразява тази първопричина); и второ, не става дума за подредена купчина от старателно събирани книжни изрезки, а за извлек на „най-същественото (и неслучайното)“ (бележка на автора), подредено в небивал многогласов диалогичен сюжет, в който всеки глас се оказва откроен и запомнен.

Всеки, който познава стила на Иван Цанев, знае, че когато става дума за негова книга, малко е да се каже, че е „хубаво подредена“. И в тази му книга подредбата се оказва специално средоточие на творческата му мисъл, благодарение на която се открояват поетически съотнасяния, критически преценки, литературни мери, които тепърва ще бъдат изследвани. Нарочното графично строфично моделиране на критическите отзиви (когато на ответната страница стои стихотворение) напомня пословичното графично редене на собствените му стихосбирки. Това ме подсеца за включеното в книгата откровение на Марин Георгиев, че Иван Цанев може да създава „поезия като форма на критика“ – тук виждаме почти обратното: критиката в поетически, макар и само графичен, формат.

Отзивите за поезията на Цанев от Атанас Далчев, Андрей Германов, Борис Делчев и много други, както и посвещенията му стихове от Константин Павлов, Биньо Иванов, Марин Георгиев, Румен Стоянов, Янаки Петров и десетки още поети, съставляват цяла *критико-поетическа антология около една-единствена поезия*. Ако самият Иван Цанев използва доста често посвещението и епиграфа като форма на диалог с отделни автори, повечето родеещи се с неговата собствена поетика, тук виждаме ответа и то на много повече автори (споменахме имената само на известни, но има включени талантиливи текстове и на по-малко известни автори). Нека обърнем внимание и на този факт: Иван Цанев събира много повече имена от „дежурно“ (или „канонично“) присъстващите в литературнокритическото „место“.

Книгата „Между два разговора с И. Ц.“ доказва, че няма по-едри и по-дребни литературни жестове, ако бъдат изявени и подредени. Едрите жестове са ясни, но даването на живот и на „по-малките“ наглед успява да онагледят *пълнотата и сърдечността на творческото общуване* – феномен, на който обикновено не се обръща достатъчно внимание.

Светлана Стойчева